

Kanada waxa lagu asasay maba'dida aqoonsiga saraynta Illaahay Iyo sharciga Qaanuunka.

Damaanad Qaadidha xuquuqaha iy Xoriyadaha

1. Xeerka Qoraalka ee Xuquuqaha iyo xoriyadaha ee Kanada waxa u damaanad qaaday xuquuqaha iyo xoriyadaha la soo dajey taas oo salka ku heysa xadad macqul ah oo sharcigu qeexay oo si cad oo sabab fiican leh loogu dhegmo mujtamic xor ah oo dimoqraadi ah.

Xorriyadaha Asaasiga ah

2. Qof walba waxa u leeyahay xoriyadaha asaasiga ah ee soo socda:
(a) xoriyadaha la xiriirta damirkha iyo diinta; (b) xoriyadaha la xiriirta afkaarta, waxa qofku rumeysanyaha, aragtiida, cabiratida oo ay la socoto saxafadda iyo ku kale ee war-baahintu; (c) xoriyadaha la xiriirta dadka oo si nabab-galyo leh isugu urura;
(d) xoriyadaha la xiriirta samaysiga ururo hal u jeedo leh.

Xorriyadaha la xiriira Dimoqraadiga

3. Qof wal oo wadanka Kanada u dhashay waxa u xaq u leeyahay in u ka qayb qato doorashada xubnaha loo soo doorto Golaha Shacbiga ama baarlamaanka sharcii dejinta iyo in u qalimo in xub -in ka noqdo halkaasi. 4. (1) Golaha Shacbiga iyo baarlamaanka sharcii dejinta ma socon karaan muddo ka badan shan sanadood ee taariikhda ama sharcigu dhigayo in la qabto doorasho guud. (2) Waqtiga dhabta ah ee dagaal laga baqayso, xog militari oo wadanka lagu qabsanayyo ama dadka oo dawlakku kaa kooshaa oo horjeesta, xaaladahaas oo kale Golaha Shacbiga iyo baarlimalkuba way stii wadi karaan hooshoodha sharcii dajinta muddo ka dheer shan sanadood haddii an xubna ka badan salldex meelood mheel ahaan diidin in u si soodo, kulba xaaladu sida ay tahay. 5. Golaha Shacbigu iyo baarlimalkaanu waxay fadhiisan karaan ugu yaraan hal mar sanadkuu.

Xuquuqaha Dhaq-dhaqaaqa

6. (1) Qof wal oo jinsiyadda Kanada leh wuu soo gali karaa, joogi karaa, wuuna ka tagi karaa Kanada. (2) Qof wal oo leh jinsiyadda Kanada ama Kanada ku jooga xaalalda digaanaashaha rasmiga ah waxa u xaq u leeyahay (a) in u ugooro gobol walba oo u qaato (b) iyo ka raadsado hab-nolaleed gobol walba (3) Xuquuqaha lagu cadeeyey qodobka hoos yimaadda qaybtu (2) oo xiran (a) sharcii walba ama dabaaqduu guud ahaan ee gobolka laga isticmaalo oo aynan ku jirin takooroidda dadka oo loo kala saaro gobolka haddu u degan yahay iyo degaanxitii hore, iyo (b) sharcii wal oo bixiinaaya degaanasho macqul ah oo laskaysa rabo shruudaha qaadashada adeegyada bulshada ee shacabka la siityo. (4) Qaybhay hoos yimaada (2) iyo (3) ma is hor-taagaan sharcii walba, barnaamij ama wax-qabab loogu tala galay in ay hagaajiso xaaladha dadka ku nool gobolkaasi ee xag mujtamic iyo xag dhaqaalabaa aan la sinayn dadka kaa haddii nisbada shaqaaleynat gobolkaasi u ka hoosayo nisbada shaqaaleynata Kanada.

Xuquuqaha Qaanuunka

7. Qof walba waxa u xaq u leeyahay nolol, xornimo, iyo nabab-galyada shahhsiga ah in aan loo diidin, haddii laga reebo mabaadi'da caddilga ee asaasiga ah. 8. Qof walba waxa u xaq u leeyahay in u ka nabab galoo in loo baaro ama gaacanta loogu dhigo si an caqli-gal ahayn. 9. Qof walba waxa u xaq u leeyahay in aan meel lagu hayan amaa la xirin, iyoada oo la raacay go'an sabab ku salaysayn. 10. Qof wal oo la xiro ama meel lagu hayo waxa u xaq u leeyahay (a) In isla-markiiba loo sheego sababta (b) In u haysto oo u sheego qareen si deg-deg ah iyo in loo sheego in u taa u xag leeyahay (c) In u haysto cadaynta meel ku haynta oo sharcii ah taas oo lagu gaadhabay in la hot keenii doono garsoore maxkamadeed iyo in la sii deeyno haddii meel ku hayntu ayna sharcii ahayn. 11. Qof wal oo dambii lagu soo oogay waxa u xaq u leeyahay. (a) In loo sheego isla markiiba dambiga u galay: (B) In maxkamad la taago waqtii macqul ah; (c) In an lagu hasabin in maraq ah noqdo habka sharcii qaadidda ee dambigasi; (d) In loo haysto qof aan dambii galin illaa dambigaay ku sood cadaay maxkamaddan aqidnada amar ka qaadan oo u dhageeyo si eex laan; (e) In aan loo diidin damaanasho macqul ah, sabab la aan; (f) Marka laga reebo dambiyada hoos yimaada ciddamada oo qayb maxkamadaha khaas u ah ciddamada, waxa kooy qayb qataa garsooryada dadweyne (xeerbeeg) haddii cigaabta dambigasi ka badan tahay shan sanadood amay tahay cigaab add u daran; (g) In aan lagu helin dambile oo ku salaysan sharciga dawluu soo saarto ama baabini, illaa waqtiga sharciga ama baabintu u keenayo dambii laga galay Kanada ama qaanuunka caalamiga ah amu u yahay dambii marka laga eego mabaadi'da guud ee sharciga loo ictriraaf sanayaha bulshada umadaha; (h) Haddii ugu dambeysta lagu sii daayo oo dambii lagugu waayo mar dambe maxkamad dambigasi lagu gayn mayayo, iyo haddii dambigii lagugu sood cadaeyo oo laguus qayb, mar dambe dambigasi laguukumo ama laguma cigaab; iyo (i) Haddii dambigii lagugu sood cadaeyo oo cigaabta dambigasi fara u dhexeeyo waqtiga hawsha maxkamada la wado yoo

Xeerka Qoraalka ah ee Xuquuqaha iyo Xuriyadaha Kanada

Fulinta

24. (1) Qof wal oo xuquudiisa iyo xoriyadiisa sida xeerkan qoraalka ah u damaanad qaaday la jabiyo ama loo diido waxuu u dacwoon kara maxkamad leh awood xukun si uu u helay saxitaan kulba sida maxakamadu u garato in ay ku haboon-tahay, caadilnimona ku jirto marka la eego druufaasi. (2) Marka talabada sharciga ah ee hoos timaada qaybta (1), maxkamadu go'aan ku gaarto in caddaynta lagu helay si sharciga an waafaqsanayn oo jabinaya ama ka hor imanaya xuquuqda qofka iyo xoriyadiisa sida xeerkan qoraalka ahi u damaanad qaaday, caddaynta waa in laga reebaa haddii la sugo marka arrinta dhan welba laga eego in qiraalkas talaabada sharcii u ukeenayo maamulkadu cadaaladda sumcad xumo.

Guud Ahaan

25. Damaanad qaadiidha Xeerkaan Qoraalka ah u damaanad Qaaday xoriyado iyo xuquuqaa gaara-anheneed waa in aan loo fasirin in u baabilinayo ama wax u dhimaayo qof wal oo wadankan loogu yimid, mucaahido, ama xuquuqaha iyo xoriyadha kala ay la xiriirta dadka Kanada loogu yimid iyada oo ay sooc raadco (a) xuquuq iyo xoriyadha lagu aqoonasad Shaac Ka Qaaddid Boqortooyada ay ahayd Oktobaar 7. 1763; iyo (b) xuquuq iyo xoriyad wal oo hadda jirto sida shacay yadiit dhul sheegashada lagu gaaray ama wixii kale ay la siityo. 26. Damaanad qaadiidha Xeerken Qoraalka ahi u damaanad qaaday xoriyado iyo xuquuqaa gaara-anheneed waa in aan loo fasirin in u inkirayo jirtaanxu xuquuq iyo xoriyadha kala wadanka Kanada. 27. Xeerken Qoraalka ah waa in loo micnayya dariiqo isu mid ah si loo dhawro, sareen loogu qado hidduuda dadka kala duwan ee u dhashay Kanada. 28. Iyada oo taasi jirto xuquuqda iyo xoriyada Xeerken Qoraalka-ah lagu soo tixracay si mid ah ayuu ugu damaanad qaadaya rag iyo dumarpa. 29. Wax ka mid ah Xeerken Qoraalka ah oo burriyaa ama wax +1ka dhima xuquuqda iyo mudnaantu u dastorka Kanada ugu damaanad qaaday mad-hab ama firqo-dineed, kala gooni ah, amma dugsida khilaafsan kuwa caadiga ah. 30. Tixracid Xeerken Qoraalka ahi u tixraacyo gobol ama golaha sharcii dejinta amma golaha sharcii dejinta ee gobol waa khasab in lagu darru dhulka gaar u go'an ee Yuukoont iyo gobolada iyaguna gaar u go'an ee waqooyi-galbeed, amma xukunka golaha sharcii dejinta ee ku haboon, kulba xaaladu sida ay tahay. 31. Wax ka mid ah Xeerken Qoraalka ah oo u fidhiyya awood sharcii dejinta urur dad ah oo arin u xilsaaran ama xukun ma Jirto.

Ku Dabiqidda Xeerka Qoraalka

32. (1) Xeerkan wuxu ku dabiqa (a) Golaha shacbiga iyo dawlaadha Kanada, waxa alla wixii la xiriira xukunka golaha shacbiga oo ay ku jirto dhulka goanida u go'an ee Yuukoont iyo waqooyi-Galbeed; iyo (b) golaha sharcii dejinta iyo dawlaadha gobol walba waxa alla wixii la xiriira xukunka golaha sharcii dejinta ee gobol walba. (2) iyado taasi jirto qaybta hoos timaada (1) skamaa iyo waajib ku saabsan luqaddah Ingrisiska iyo Fransiska, taas jirto amma la socota qodobada distoorka ee Kanada. 22. Waxba qaybta 16 ilaa 20 ma buriso kamana qado wax alla wax qaanuun ah ama caado ah, amma mudnaan la siiyey amu u haystax intii ka horeysay ama ka dambeysay ay xeerkan qoraalka ah lagu dhaqaayay ee qaybta 15 ma sameyso ilaa sadex sanadood dabadeed marka qaybtani ay hirgashto. 33. (1) Golaha shacbigu iyo golaha sharcii dejinta si deg-deg ah ayey shaac uga qaadi karaan sharciga dawluu soo saarto kulba xaaladu sida ay tahay, hase ahatee sharciga dawluu soo saartay amma qodobkaasii wuxu noqon qodob ka reeban oo ku jirto qaybta 2 amma qaybaya 7 ilaa 15 Xeerken Qoraalka ah. (2) Sharciga dawluu soo saarto amma qodobka la xiriira bayaanaka lagu sameeyay qaybtani way xirgelsayaa, sidii lo rabwayn way u shagaynaysaa laakin waa in salka ku haysa qodobka hawl socdi-siinta ee Heerken Qoraalka ah lagu tixraacyo bayaanaka. (3) Bayaanaka lagu sameeyay qaybta hoos timaada(1) uma shaqaalimdoontu sidii la rabay shan sanadood ka bacdi marka ay xirgasho ama waqtii ka horeesa oo si gaar ah loogu cadeeyey bayaanank. (4) Golaha shacbiga amma golaha sharcii dejinta ee gobolka dib ayuu u sharcieyen karaa bayaan lagu sameeyay qodobka hoos yimaada (1). (5) Qodobka hoos yimaada (3) waxa lagu dabakhaa dib- usharcieyenta lagu sameeyay qodobka hoos yimaada (4)

Xad u yeelista

34. Qaybtani waa in loo arkaa in ay tahay sharciga Xeerka Qoraalka ah ee Xuquuqaha iyo Xuriyadaha ee Kanada.

Waa in imika dhisnaa mabaadida asaasiga ah, waxyaalaha aan qimayno ee aan rumaysanahay ee Kanadiyan ahaan isku kay xiraaya. Marka laga gudbo gobolka aad daacadda u nahay, waxa jirto nolol iyo nidaam qimo weyn leh oo inaga dhigayaan in aan u han weynaanoo wadanka xornimida iyo farxadda weyn ee aan la qiyasi karay ina siityey.

P.E. Trudeau 1981

